

WERNER FORMAN / GETTY

UN FONS CULTURAL ESPLENDORÓS (ABANS DEL 2014)

La biblioteca tenia un milió de llibres –600.000 en àrab i 400.000 en altres llengües–, 12.000 manuscrits d'abans de Crist, 7.000 de la fundació de l'Iraq i 30.000 revistes

ZAID AL-OBEIDI / AFP

FOC I BOMBES (2014-2017)

Els gihadistes van cremar els escrits "impurs" perquè transmetien altres cultures o religions o estaven escrits en llengua no àrab; els aliats van bombardejar l'aleshores centre militar

El bibliotecari de Mossul

CARINA FARRERAS
Barcelona

L'Estat Islàmic (EI) es va acarnissar amb la Biblioteca de Mossul quan va ocupar la ciutat iraquiana. L'edifici es va convertir en el centre d'operacions dels gihadistes del 2014 al 2017. Potser la tria d'aquest emplaçament com a base militar no va ser només una qüestió d'estratègia sinó un senyal de la submissió cultural que vindria després. La biblioteca era una joia cultural, un símbol d'orgull per al país per la seva diversitat bibliogràfica amb llibres de diferents llengües, cultures i religions, i també era un centre proveïdor de coneixement per a la universitat on estava situada.

La Biblioteca de Mossul era un lloc admirat per la seva vibrant vida acadèmica. Conservava antiquíssims fons bibliogràfics, entre els quals hi havia dotze mil manuscrits d'abans de Crist. Els historiadors de tot l'Orient Mitjà molt probablement van plorar la desaparició d'aquest ingent catàleg. També els professors i els cinquanta mil estudiants van haver de lamentar veure un llegat convertit en cendres, devorat pel foc i destruït per les bombes.

L'iraquíà Mohammad J. Aalhajiadhmed era el director de la Biblioteca de Mossul abans de ser presa pels gihadistes el 6 de juny del 2014. D'un dia per l'altre ho va perdre tot, va fugir amb la seva família, com milers d'iraquíans, i va sol·licitar acollida a diversos països. Finalment, al cap de quatre anys, va arribar amb la dona i els tres fills a Castellar del Vallès gràcies a les gestions de la Fundació Autònoma Solidària (FAS) de la UAB, que té un programa per a refugiats i un conveni signat amb el municipi. Ara està escrivint una

R

EL REPORTATGE

*L'Estat Islàmic
va cremar tots els
documents antics
custodiats per
la biblioteca
que dirigia
Aalhajiadhmed*

tesi a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

Aalhajiadhmed relata així els primers dies de la destrucció. "El 5 de juny del 2014 va ser l'últim dia que vaig treballar a la biblioteca, sense ser-ne conscient. Eren dies difícils per als acadèmics, havíem de canviar la ruta de casa a la feina cada dia perquè érem a les llistes dels terroristes, que detenien i mataben a discreció. Aquest 5 de juny es van intensificar els atacs i vam

decidir donar per acabada la jornada abans d'hora. Vaig tancar la biblioteca i me'n vaig anar a casa".

La fulgurant caiguda de Mossul va començar amb aquests atacs. La població mantenia la confiança en les forces governamentals: 150.000 soldats podrien contenir 250 islamistes, que eren els càlculs estimats. La realitat era una altra, però. La corrupció, el sou precari i la por van minar les forces armades. Es va escampar la deserció.

"Nosaltres vam pensar que al cap de pocs dies vindrien de Bagdad [a 400 quilòmetres de Mossul] i ens rescatarien. Era impensable que una ciutat més gran que Barcelona fos presa per dos centenars de persones", continua. La setmana següent, els militars iraquians van llançar una contraofensiva en altres localitats, van recuperar Samarra i van bombardejar Fal-luja per debilitar les forces d'EI, que es van rearmar a Síria i van atacar una debilitada Mossul.

"La nit del 9 de juny va ser horrible. Vam sentir detonacions, cotxes bomba, vehicles que s'estavellaven i es cremaven. Les sirenes udolaven, hi havia focus d'incendis a tota la ciutat i el fum era molt intens. Ens vam adonar que la població estava desprotegida".

La pudor de fum, pólvora i por es va estendre per tota la ciutat. "La meva dona, també bibliotecària, i jo vam tenir molta por per nosaltres mateixos i pels nostres fills. Jo, a més de director, era traductor, és a dir, era un clar objectiu islamista".

L'Estat Islàmic va saquejar i va demolar mesquites, santuaris, esglésies i altres llocs sagrats de tota la regió i va prendre la Biblioteca de Mossul com a centre d'operacions. "Els llibres que els resultaven ofensius a la seva ideologia o estaven escrits en altres llengües els van tirar a la pira sense mira-

ments". Fons escrits en arameu, la llengua comuna de l'Orient Mitjà en temps de Jesucrist i que mantenia la comunitat cristiana assíria. Van destruir gairebé tots els edificis de la universitat i molts estudiants i professors van fugir del país. Només van quedar obertes algunes de les 25 facultats, com ara Medicina i Enginyeria, per augmentar els soldats qualificats.

Aalhajiadhmed es va allotjar a casa d'amics i familiars, fins que va

decidir sortir de la ciutat, fugir, sense destinació, cap a on fos, només fugir. Des del nord-oest del país es van encaminar cap al sud, pel vessant de la frontera siriana, esquivant llocs de gihadistes amb portàtils en què apareixien els seus noms. Van fer trajectes molt llargs amb els seus fills, en Mustafa, de 8 anys, i l'Aixa, de 6. De vegades els vehicles els auxiliaven. "Pel camí ens explicaven que decapitaven la gent que fugia. Nosaltres

MOSUL EYE

LA RECONSTRUCCIÓ (DESPRÉS DEL 2017)

La vida universitària ha tornat a les aules improvisades en edificis de la ciutat mentre es reconstrueix el campus i la biblioteca (al fons de la imatge)

LA RUTA DE LA FUGIDA

La família Aalhajiadmed va sortir fugint de Mossul. Durant un mes van caminar fins a Bagdad esquivant els gihadistes, i allà van agafar un avió fins a Irbil

XAVIER CERVERA

DOCTORAT A LA UAB

El que va ser director de la segona biblioteca de l'Iraq està escrivint la seva tesi doctoral a la facultat de Traducció i Interpretació de l'Autònoma de Barcelona

terror, en una situació d'embargament d'aliments, sense llum ni energia, sense la possibilitat d'escapar-se. "Se n'havien mort molts i la resta havien estat testimonis d'aquestes morts. La població estava molt afectada psicològicament. Era urgent reconstruir i tornar a la normalitat".

La universitat ha reobert les portes aquest curs en què s'han matriculat 55.000 estudiants, cinc mil més que abans de la guerra. Les classes s'han d'impartir en edificis de la ciutat perquè les facultats estan destruïdes. Gràcies als ajuts internacionals ja estan en fase de rehabilitació i d'aquí dos anys està previst que siguin operatives. "Ens calen molts recursos i crec que la comunitat internacional ens podria ajudar. L'EI no era iraquiana, estava format per persones de diferents nacionalitats".

A la biblioteca hi arriben milers de paquets de llibres. Han condicionat una sala d'enginyeria per

D'un dia per l'altre ho va perdre tot, va fugir amb la família fins a Turquia i va obtenir acollida a Europa

poder classificar-los i emmagatzemar-los. "Es reben llibres en rus... No estem en situació de dir que no, però abans no teníem aquestes referències. Entenc, però, la urgència per aixecar el país". Reconstruir la biblioteca és un acte simbòlic.

La família Aalhajiadmed s'està adaptant a una vida tranquil·la a Castell del Vallès. Els seus fills ja parlen català (i són del Barça) i ajuden els seus pares en les traduccions. La parella no vol anticipar cap futur. Enyoren el menjar iraquiana i els seus amics. "No és fàcil deixar una ciutat. Tots els records són allà, tots els racons de Mossul representen alguna cosa per a mi, malgrat que no siguem allà, encara que visquem aquí. És molt dur, però mantinc l'esperança d'un Iraq millor. Hi ha desitjos de canvi en les últimes manifestacions en contra de la corrupció. La gent vol que el nou país s'assenti en uns nous valors. I això ens dona moltes esperances". ●

no teníem una destinació, només terror".

Van arribar a Bagdad i d'allà van tornar a volar cap al nord, a Irbil, el Kurdistan, que està a només setanta quilòmetres de Mossul. Van ser allotjats en un campament de desplaçats on al cap d'un any naixeria en Zacaries. Allà es va començar a forjar el destí de la família.

De les milers de sol·licituds d'ajuda que van enviar, va respon-

dre Lucía Molina, professora de la UAB i membre de la FAS, que ja han atès 160 persones.

Aalhajiadmed, amb la seva família, va poder venir el desembre del 2018 en qualitat d'estudiant de doctorat. Escriu una tesi sobre problemes i estratègies en la interpretació simultània entre l'àrab i l'anglès. La seva dona també estudiava un màster. "Em sento molt afortunat i acompanyat de professors com Marta Aromí i Anna

Geli". La UAB proporciona habitacles de la Vila Universitària als refugiats, però com que es tracta d'una família i no de joves estudiants, es va buscar la implicació d'algun ajuntament. Castell del Vallès va respondre i els va allotjar. L'exdirector de la biblioteca imparteix, a més, conferències on l'hi demanen, com ara al British Museum.

En Mohammad va tornar a la biblioteca el 2017, quan la ciutat va

ser alliberada i ell encara era al Kurdistan. El centre havia patit el bombardeig dels aliats i els islamistes, que abans d'anar-se'n van cremar tot el que havien salvat a l'inici. "Era un mar de cendra i encara feia pudor del querosè que havien utilitzat; va ser horrible veure el terra cobert de gris", es lamenta el que va ser guardià dels documents antics. "Amb tot, em va impressionar l'estat en què vaig trobar la gent". Havien viscut el